

Samenwerken aan jeugd & groen

**HANDREIKING VOOR
GEMEENTEN**

Jeugd en groen werkt samen!

Jeugd en groen is een succesvolle combinatie. Gecoördineerde inzet voor jeugd en groen levert kansen op voor kinderen en jongeren, en voor natuur en groen binnen de gemeentegrenzen. Ervaringen van gemeenten leren dat het daarnaast bijdraagt aan doelen op het gebied van bijvoorbeeld sport en bewegen, sociale cohesie en leefbaarheid en zuinig ruimtegebruik. Er zijn veel goede voorbeelden te vinden: van het groen inrichten van speelplekken voor kinderen, het organiseren van outdooractiviteiten in een verloederd stadspark, de inzet van jongeren bij het opknappen van een binnentuin, tot het bewegen van scholen in het groen.

Gemeenten zijn spin in het web bij het versterken van de relatie tussen jeugd en groen. In hun rol als beleidsmaker, beheerder van de openbare ruimte, opdrachtgever voor het welzijnswerk enzovoorts kunnen gemeenten verbindingen leggen tussen verschillende belangen, partijen en doelgroepen. Gemeenten zijn aan zet om zelf en samen met externe partners kansen te benutten.

Combineren van doelen: Win/Win

In veel gemeenten staat zowel de fysieke als financiële ruimte onder druk. Het verbinden van jeugd en groen maakt het juist nu mogelijk om win/win situaties te creëren. Met één project kunnen gemeenten meerdere doelstellingen behalen en verschillende doelgroepen bedienen. Vooral wanneer jeugd en groen gecombineerd wordt met een derde thema als bijvoorbeeld welzijn, recreatie, gezondheid, wijkaanpak of ruimtelijke inrichting, blijkt veel mogelijk en ontstaat ruimte voor win/win situaties.

Hoe creëer je win/win situaties?

- Zie groen ook als middel, niet alleen als doel. Laat collega's en partners zien hoe het realiseren of anders benutten van groen bijdraagt aan meerdere doelstellingen en wees daarbij concreet. Laat met een voorbeeld zien wat de meerwaarde kan zijn.
- Zorg voor inzicht in doelen en speerpunten van andere beleidsterreinen in de eigen gemeente. Waar ligt synergie voor de hand? Welke collega's zijn hiervoor goede gesprekspartners?
- Sta ook open voor initiatieven van buiten.
- Denk groot, begin klein. Ambities voor langdurige samenwerking zijn mooi, maar begin kleinschalig en concreet. Bij welke bestaande projecten is al samenwerking mogelijk?
- Let op je timing. Breng jeugd en groen onder de aandacht op het moment dat vanuit de eigen organisatie ook daadwerkelijk samengewerkt kan worden.

Het project Cool Nature combineert het klimaatbestendig inrichten van steden met groene speelplekken voor kinderen. Op verschillende locaties in de provincie Gelderland zijn Cool Nature plekken gerealiseerd. Het motto van Cool Nature 'goed voor de natuur, goed voor stad en dorp, goed voor kinderen en dus goed voor de toekomst...'

Kijk op

www.coolnature.nl voor meer informatie.

voorbeeld

tips

Er zijn veel goede inspirerende voorbeelden waarbij jeugd en groen gecombineerd worden. Kijk eens bij deze projecten:

- **Het project 'Op stap naar groen' van de gemeente Emmen**
In strijd tegen jeugdwerkloosheid geeft het project jongeren de kans om een opleiding te volgen en werkervaring op te doen in het groen.
- **Een Natuurontdekplek in Hogeveen**
Kinderen kunnen op een natuurontdekplek deelnemen aan georganiseerde en ongeorganiseerde activiteiten. De gemeente is een van de deelnemende partijen.
- **Gemeenschapstuinen in de gemeente Rotterdam**
Gemeenschapstuinen verbinden jong en oud en hebben een sociale functie in de wijk.
- **Het Greenteam in Gouda**
Kinderen leren over natuur en duurzaamheid en werken daarbij samen met bejaarden uit een zorgcentrum.
- **Het project Groene Leefruimte van de gemeente Ubbergen**
De gemeente creëert samen met bewoners groene ruimte voor jong en oud.
- **Reizende Tuinen binnen de gemeente Arnhem**
Op een tijdelijk locatie wordt een groene plek naar wens van kinderen, jongeren en ouderen ingericht.

Kijk voor meer informatie en projectvoorbeelden ook op

www.groenendestad.nl/jeugd

www.movisie.nl/groenekansen

Sturen op lokale samenwerking

Samenwerking met interne en externe partners maakt vernieuwende projecten binnen de gemeente mogelijk. Door het combineren van belangen is het voor meerdere partijen waardevol om te investeren in een project op het gebied van jeugd en groen. Dit kan met financiële middelen maar ook door gebruik te maken van elkaars expertise, netwerk, doelgroep en faciliteiten.

Hoe stuur je op lokale samenwerking?

Voor succesvolle samenwerking met collega's van andere afdelingen of extern met maatschappelijke partners als bijvoorbeeld woningcorporaties, welzijnsinstellingen of groene organisaties, moeten een aantal stappen doorlopen worden. Daarbij kunnen verschillende fasen onderscheiden worden: van verkenning, via voorbereiding naar uitvoering (zie hiervoor Projectuitvoering).

Verkenning:

- Breng het netwerk in beeld: wie zijn mogelijke partners voor samenwerking?
- Nodig deze partijen uit om te inventariseren wat de belangen in relatie tot jeugd en groen zijn. Met collega's kan een brainstorm georganiseerd worden.
- Vorm gezamenlijk een beeld over de doelgroep jeugd, de situatie op het gebied van groen en het huidige aanbod op het gebied van jeugd én groen.
- Breng de behoefte van kinderen/jongeren in beeld.
- Bespreek in een open proces wat men in het verlengde hiervan wil realiseren voor jeugd en groen: wat zijn de kansen? Denk daarbij ook over de grenzen van je eigen werkveld.

Vorbereiding:

- Match vraag en aanbod van betrokken partijen.
- Maak eventueel een selectie in partners die samen verder gaan.
- Formuleer een gezamenlijke ambitie.
- Vraag commitment om voor het realiseren van deze gezamenlijke ambitie een project/proces te starten.
- Wees voorbereid op vragen over financiering.
- Maak afspraken over bijdragen van verschillende partijen.
- Kom tot een organisatie-model voor de fase van uitvoering.

Het verkrijgen en vasthouden van commitment is een uitdaging. Het helpt als je aan potentiële partners wat te bieden hebt (een 'wenkend perspectief'). Het is bovendien niet nodig direct samen te werken aan een groots en langdurig project. Ook met een pilot of proeftuin kunnen verschillende partijen aan den lijve ondervinden wat het is om gezamenlijk op te treden. Bij succes is de volgende stap makkelijker. Het verkennen van samenwerkingsmogelijkheden zet vaak allerlei andere processen in gang. Organisaties gaan bijvoorbeeld ook buiten het traject om kleine samenwerkingen aan of trekken op een andere manier samen op. Stimuleer dit en maak er gebruik van.

Steeds meer fondsen en subsidieprogramma's hebben een voorkeur voor het financieren van projecten die door meerdere partijen worden geïnitieerd of uitgevoerd. Zo kan het programma NME een financiële bijdrage leveren aan slimme initiatieven aangedragen door een coalitie van meerdere partijen www.nme.nl/content/kansrijke-nme-initiatieven. Ook wordt door financiers vaak cofinanciering van projecten uit andere bronnen vereist. Samenwerking met andere partijen kan cofinanciering mogelijk maken. Dergelijke kansen op financiering kunnen potentiële partners over de streep trekken.

Soms zijn projectvoorstellen ook door 'onverwachte' partijen te financieren door ze onder een andere noemer in te brengen. Let hierbij wel op het taalgebruik van de potentiële financier, bijvoorbeeld een groene ontmoetingsplek wordt bijdragen aan sociale cohesie in de buurt. Verdiep je in je potentiële gesprekspartner: wat is diens taal, beleidscontext en hoe sluit je met groen als middel daar bij aan? Maak daarbij gebruik van de expertise van je samenwerkingspartners.

tips

Tussen de gemeenten Rotterdam en Barendrecht ligt het Zuidelijk Randpark, een groengebied dat nu nog nauwelijks benut wordt voor en door kinderen en jongeren en bovendien een slecht imago heeft (lelijk, onveilig). Uiteenlopende lokale partijen zoals gemeenten, de terreinbeheerder, jeugdwerk, scouting, groene organisaties etc. formuleerden met elkaar de ambitie om samen in het park activiteiten voor en met jeugd te organiseren, zodat zij een plek krijgen en het park beter benut wordt. In oktober 2010 presenteerden kinderen en jongeren hun bevindingen, wensen en adviezen aan volwassenen.

voorbeeld

Projectuitvoering

Na verkenning en voorbereiding is het tijd voor projectuitvoering. In deze fase is het van belang concrete afspraken te maken met de betrokken partners en verwachtingen af te stemmen. Hiermee worden knelpunten in een latere fase voorkomen.

Hoe breng je een project tot uitvoering?

- In de meeste trajecten ontstaat vroeg of laat de vraag rondom eigenaarschap. Wie gaat de kar trekken? Bij start van de projectuitvoering moet deze vraag beantwoord zijn.
- Maak duidelijke afspraken over de rollen die de verschillende betrokken partijen innemen. Wie levert welke bijdrage aan de projectuitvoering?
- Denk daarbij ook aan de beheerfase van een proces of project. Wie gaat het beheer op zich nemen? Wordt dat door uitvoerende professionals, jongeren of bewoners gedaan? Is de gemeente hier verantwoordelijk voor?
- Er kunnen in projecten zorgen ontstaan over veiligheid, verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid. Wie is bijvoorbeeld verantwoordelijk als rondom het project overlast van jongeren ontstaat of een ongeluk met een speeltoestel plaatsvindt? Neem deze zorg weg en organiseer, als nodig, bestuurlijke back-up.
- Heb aandacht voor (onuitgesproken of onbewuste) bezwaren of knelpunten in het project. Probeer deze boven water te krijgen en op te lossen. Op deze manier vormen ze geen beperking tijdens de uitvoering.

Andere partijen dan de gemeente zijn ook prima in staat om een project of proces te trekken. Voor de gemeente kan deelname dan andere vormen aannemen: bijvoorbeeld het faciliteren van ruimtelijke ingrepen, het bieden van vakinhoudelijk advies, het mobiliseren van belangengroepen etc.

Er zijn verschillende publicaties verschenen over veiligheid en aansprakelijkheid specifiek in relatie tot speelnatuur. Zie hiervoor onder andere [pdf speelnatuur en veiligheid](#)

tips

In het proces rondom het Zuidelijk Randpark werken alle betrokken partijen aan een activiteitenprogramma, onder begeleiding van een programmaregisseur. De programmaregisseur organiseert ook de inbreng van kinderen en jongeren. Participatie van de doelgroep is voor de partners een belangrijke voorwaarde. Gecombineerd met afspraken over budget, inrichtingsmaatregelen en dergelijke wordt nu gewerkt aan de concrete programmering van activiteiten in het park.

voorbeeld

Participatie

Om kansen voor jeugd en groen te benutten zijn ook bewoners, zowel jong als oud, nodig. Niet alle bewoners vragen zelf om groen tijdens inspraaktrajecten over bijvoorbeeld besteding van leefbaarheidbudgetten of het inrichten van een speelplek in de buurt. Opvallend is dat uit de ervaring van diverse gemeenten blijkt dat bewoners van groene wijken zelf om groen vragen, terwijl deze vraag bij bewoners van zogenaamde grijze wijken niet vanzelf komt.

Hoe 'vergroen' je participatie

- Een uitdaging voor gemeenten is om in het werken met (jeugdige) bewoners de balans te bewaken tussen open participatie en vraaggericht werken enerzijds en het realiseren van beleidsdoelen en bredere maatschappelijke belangen anderzijds. Het kan zinvol zijn om als gemeente een (meer) sturende rol te nemen om bestaande patronen en routines te doorbreken. Informeer bewoners bijvoorbeeld over groene mogelijkheden. Laat een alternatief zien voor speeltoestellen of andere grijze invulling van de ruimte. Of vraag ouders bij het inrichten van (groene speel)plekken naar hun beste speelherinnering. Die gaat zelden over wipkippen maar is vaak gerelateerd aan bosjes, parken of trapveldjes.
- Geef duidelijk kaders aan waarbinnen participatie plaatsvindt. Waarover kunnen bewoners/ jeugd wel en niet meepraten en meebeslissen. Wees daarbij transparant over keuzes die al gemaakt zijn, voor bijvoorbeeld groen, en de motivatie daarvoor.
- Wees helder over bevoegdheden, planning, budgetten etc.
- Neem bezwaren van bewoners serieus. Probeer deze, indien mogelijk, weg te nemen door middel van concrete voorbeelden.
- Jongeren vragen om een eigen benadering in participatie. Over participatie van jongeren en kinderen is veel onderzocht en gepubliceerd. Een aantal leerervaringen uit de praktijk:
 - Neem de jongeren serieus
 - Verplaats je in hun leefwereld, maar blijf zelf volwassen
 - Wees flexibel (afspraken buiten werktijden)
 - Stel concrete vragen
 - Betrokkenheid van jongeren vraagt om actiegerichtheid en korte doorlooptijden
 - Sluit voor het benaderen van kinderen en jongeren waar mogelijk aan bij bestaande netwerken, kanalen en groepen, zoals bijvoorbeeld de jeugdraad, schoolklassen of groepen in de wijk.

Het project Naturally Cool van de Stichting wAarde activeert jongeren om zelf na te denken over een groene invulling van hun hangplek. Samen met docenten denken de jongeren na over het inrichten van een hangplek, maken ze maquettes en proberen ze gemeenten te overtuigen om hun plek te realiseren
www.naturallycool.nl

voorbeeld

- Veel gemeenten hebben hun beleid en werkwijzen op het gebied van (jeugd)participatie op internet gepubliceerd. Neem eens de tijd om online inspiratie op te doen.
- Zet ook je eigen ervaringen online.
- Voorbeelden van jongerenparticipatie in het groen zijn ook te vinden op:
 - www.movisie.nl/groenekansen en www.groenendestad.nl/jeugd/jongerenparticipatie.Via deze portals is een grote hoeveelheid informatie op gebied van jongerenparticipatie in het groen te vinden. Voor informatie over jongerenparticipatie algemeen kijk op
 - www.jongeren-participatie.nl of www.njr.nl.
- Maatschappelijke stages kunnen een manier zijn om jongeren te betrekken bij projecten en ontwikkelingen in de gemeente.

Verankering in beleid en organisatie

Wanneer projecten uitgevoerd worden en een eerste samenwerking is gestart is het belangrijk om blijvende aandacht voor jeugd en groen te organiseren. Het moet vanzelfsprekend worden om doelen te combineren en op zoek te gaan naar combinaties met jeugd en groen.

Hoe organiseer je verankering in beleid en organisatie?

Laat het thema jeugd en groen niet bij een persoon liggen. Creëer een intern en extern netwerk van personen en organisaties die elkaar weten te vinden. Op deze manier is een continue aandacht voor het thema geborgd, ook bij personeelwisseling.

- Draag behaalde successen uit en laat anderen hierin delen.
- Zoek het goede moment in de beleidscyclus om het thema aan de orde te stellen.
- Betrek het bestuur. Een betrokken bestuur zorgt voor verankering van bovenaf en biedt kansen om jeugd en groen in verschillende beleidsplannen op te nemen. Maak voor het bestuur concreet inzichtelijk wat de winst van de combinatie jeugd en groen en een eventuele derde factor (recreatie, welzijn, wijkaanpak, gezondheid etc.) is.
- Formaliseer informele afspraken met partners. Door vast te leggen welke afspraken er zijn gemaakt of hoe de praktijk werkt ontstaat een manier van werken die niet meer afhankelijk is van personen, maar bij de organisatie of het thema hoort.

Het nieuwe integrale jeugdbeleid van de gemeente Zwolle bestaat uit drie componenten: fysiek, sociaal en cognitief. Thema's die hier bijhoren zijn o.a. speelplekken, gezonde voeding en jongeren op gezond gewicht. Het beleidsplan biedt daarmee kansen voor samenwerking op gebied van jeugd en groen.

voorbeeld

Kijk ook eens hoe het onderwerp jeugd en groen in de Vlaamse gemeenten een plek krijgt:

🌐 www.steunpuntjeugd.be

Dit expertisecentrum ondersteunt alle actoren die met kinderen, jongeren en hun organisaties bezig zijn.

🌐 www.jeugdbeleidsplan.be

Op deze website is beschreven welke thema's in een jeugdbeleidsplan thuis horen. Daarbij is ook aandacht voor groen.

Betrek kinderen of jongeren in de communicatie over het project.

Voor bestuurders en professionals is het contact met de doelgroep zelf vaak erg verfrissend.

tips

Ga aan de slag en benut de kansen van en voor jeugd en groen!

Deze handreiking is tot stand gekomen door een kennisestafette bij gemeenten.

Deze estafette is uitgevoerd door het Kennisnetwerk Jeugd en Natuur, onderdeel van het EL&I-Programma 🌐 [Lekker Groen!](#)

Kennisnetwerk Jeugd en Natuur: NovioConsult i.s.m. MOVISIE

Handreiking: NovioConsult

Fotografie: Maartje Kunen, Linda van den Akker, NationaleBeeldbank / Vormgeving: VandenAkker Ontwerp

November 2010